

Zaans Museum
Zaans Schans

VERKADE
PAVILJOEN

Jaarverslag

2008

[Zaans Museum](#)

Schansend 7, 1509 AW Zaandam.

Tel.: 075-61 62 862

Fax: 075-61 76 980

E-mail: info@zaanseschans-museum.nl

www.zaanseschans.nl

www.zaansmuseum.nl

Het Zaanse Museum is een cultuurhistorisch museum dat zich, met voor het museumproduct karakteristieke middelen, wil profileren als educatieve en attractieve instelling. Het museum bekleedt een sociale functie en communiceert met een zo breed mogelijk publiek.

Het Zaanse Museum geeft het publiek een beeld van de Zaanse woon- en bedrijfscultuur van de 16e eeuw tot heden. De mens staat daarin centraal. Het museum bewaart, verzamelt en toont cultuurhistorische, streekgebonden collecties, die te maken hebben met de Zaanse woon- en bedrijfscultuur.

Inleiding

Wegens verbouwing geopend

Het jaar 2008 was het jaar van de realisatie van het Verkade Paviljoen, dat begin 2009 is geopend voor het publiek. Een ambitieus project waaraan, onder leiding van de staf van het museum, veel externen hard meewerkten. Het betekende een grote inspanning voor de hele organisatie, maar het werd mogelijk gemaakt door de flexibele inzet van ons allemaal.

Sponsorproject en het partnership Rabobank

Samen met de Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade hebben wij in 2008 een succesvolle sponsoractie afgesloten. De Rabobank gaf uit eigen beweging te kennen voor 5 jaar onze partner te willen zijn. Met dit bijzondere gebaar hoopten zij een voorbeeld te zijn voor veel andere sponsors voor het Zaans Museum.

Verkade

De bouw van het Verkade Paviljoen maakte ook een verbouwing van het entreegebied noodzakelijk. Een uitgebreid museumcafé en een museumwinkel waren wenselijk. Tevens moest de informatiebalie Zaanse Schans een plek krijgen. De wensen voor een grondige renovatie van het museum werden onderbouwd door onderzoeken die uitwezen dat, om meer bezoekers van de Zaanse Schans naar het museum te trekken, ook de buitenkant van het museum een facelift moest ondergaan. Deze aanpassingen

werden gelijktijdig met het Verkade project in gang gezet.

Toekomst 2009

Alle inspanningen van 2008 hebben ertoe geleid dat de bezoeker voortaan een museum met een bijzondere uitstraling zal aantreffen waar iedereen welkom is. Voor de organisatie betekent het: meer bezoekers, meer verkoop, meer arrangementen, meer horeca, meer activiteiten en meer media-aandacht. Naast het behoud en beheer van de presentatie en collectie, krijgt het museum nu bovendien ook de zorg voor de bedrijfscollectie van Verkade. Dit alles betekent dat het museum op alle fronten een spannende toekomst tegemoet gaat. De ambitie is om op termijn een bezoekersaantal van 50.000 te bereiken.

Het jaar 2009 zal in het teken staan van het industriële erfgoed in de Zaanstreek. Daarnaast zal, om de aansluiting met het Verkade Paviljoen te verbeteren, de herinrichting van de vaste presentatie van het Zaans Museum planmatig worden voorbereid.

Het Zaans Museum wil in de nieuwe opzet het kloppende hart zijn van de regio, die zich zo sterk profileert als een van de oudste industriegebieden van Europa.

Fokelien Renckens-Stenneberg

Directeur Zaanse Schans

Missie Zaans Museum

- *Het Zaans Museum wil het Zaanse cultureel erfgoed dat een beeld geeft van de Zaanse woon- en bedrijfscultuur van de 16^e eeuw tot heden, levend houden door het actief beheren en het levendig presenteren van de cultuurhistorische collectie met al zijn verhalen.*

- *Het Zaans Museum is een gastvrije en inspirerende ontmoetingsplek voor het uitwisselen van ervaringen en kennis. Bezoekers vinden er verdieping en aanvulling op wat ze op de Zaanse Schans zien en beleven.*

1

Presentatie

Thema Water

In het kader van het groeimodel van de Provincie Noord Holland, kan het Zaanse Museum jaarlijks onderzoek doen naar de collectie. Aan de hand van een onderzoek naar presentatie en educatie, stond in 2008 in het Zaanse Museum het project Water centraal, met als thema *Water, Het varen over de Zaan*. Hieraan was een pilot gekoppeld in de vorm van een tijdelijke tentoonstelling over Water. Lopende het onderzoek was vooral aandacht besteed aan de samenwerking met en de bevindingen van de maritieme werkgroep van Zaanse erfgoed. Uitgangspunt was om het Zaanse Museum te presenteren als een museum met een maritieme collectie van regionaal en nationaal belang. In het kader van het thema Water zijn de subthema's *Scheepvaart, Walvisvaart en Vervoer over Water* in de schijnwerper gezet. Daarnaast kon het museum zich profileren als ankerpunt in de Zaanse maritieme geschiedenis. Dat kader biedt bezoekers mogelijkheden het maritieme erfgoed van de Zaanstreek te leren kennen door routes, rondleidingen en educatieve programma's. Bij de tentoonstelling is bij Uitgeverij Noord-Holland een boek verschenen met de titel 'Zaankanters en het water'.

Foto-expositie 'Zaankanters te water'.

Zwemmen en waterpolo stonden centraal in de foto-expositie '*Zaankanters te water*'. Uit aangeleverd materiaal uit de archieven van de Zaanse zwem- en poloclubs en uit andere bronnen is een overzicht gemaakt van enkele honderden foto's die tezamen een levendig en gevarieerd beeld geven van de zwemsport door de jaren heen. De expositie viel samen met de verschijning van het rijk geïllustreerde boek '*Aan de hengel, openluchtbaden in de Zaanstreek, toen en nu*', waarin alle openluchtbaden die de streek heeft en heeft gehad uitvoerig worden belicht.

Tentoonstelling 'Atelier aan de Plas'

Van 20 april tot 30 november in het museum de tentoonstelling '*Atelier aan de Plas. Het kunstenaarsleven van Gerrit Jan de Geus en Duif Aafjes plaats*'. Hier werden de mooiste stukken getoond uit de collectie van de schilder Gerrit Jan de Geus. De presentatie in het Zaanse Museum bood de uitzonderlijke kans om alle hoogtepunten uit zijn werk bij elkaar te zien.

De tentoonstelling gaf een overzicht van de artistieke ontwikkeling die de schilder Gerrit Jan de Geus heeft doorgemaakt en toonde onder meer portretten in felle kleuren, potloodtekeningen en aquarellen van landschappen en stilleven. Het atelier waar hij samen met zijn vrouw Duif Aafjes woonde en werkte, is in de tentoonstelling gereconstrueerd met behulp van

oorspronkelijke meubels, schildersmateriaal en andere persoonlijke voorwerpen. Ruim 80 werken vertelden samen het indrukwekkende verhaal van het leven en werken van het Zaanse kunstenaarsechtpaar Duif Aafjes en Gerrit Jan de Geus.

De tentoonstelling en de publicatie '*Atelier aan de Plas. Het kunstenaarsleven van Gerrit Jan de Geus en Duif Aafjes*' zijn het resultaat van onderzoek door Yvonne Koning en Hester Wandel. Een en ander werd gerealiseerd door het Zaanse Museum, dankzij de financiële bijdrage van en intensieve samenwerking met de Stichting Duif en Gerrit Jan de Geus. Die heeft er ook voor gezorgd dat de collectie en de objecten uit het atelier in langdurig bruikleen zijn gegeven aan het Zaanse Museum.

Verkade

De bouw van het Verkade Paviljoen was eind 2008 zo goed als gereed. In september werd begonnen met inrichting van de museale presentatie op de werkvloer van het paviljoen. Dankzij een succesvolle sponsorcampagne konden opdrachten worden gegeven aan externen die werden voorbereid door het kernteam en later door de werkgroep. In de museale presentatie is veel aandacht geschonken aan theatrale beleving, met techniek en interactie zoals bewegende machines, licht, projectie, ensceneringen, geluid, muziek, fotografie, film en interactieve installaties in de vorm van games. Voor de overdracht is gekozen voor een digitaal

tekststelsysteem en een database, die vanaf de werkplek met inhoudelijke informatie aangevuld kan worden.

Educatie

Gratis toegang

Ook in 2008 werden de activiteiten afgestemd op de cultuureducatie en was er een samenwerkingsverband met Fluxus en met de Zaanse scholen van basis- en voortgezet onderwijs. Om extra veel jongeren te bereiken was er bovendien wederom een gratis openstelling voor jongeren tot 18 jaar.

Educatie en erfgoed à la carte

Voor het erfgoedmenu werd in 2008 het educatieve programma Water & Wind ontwikkeld. Hiermee is het educatieve pakket van Erfgoed à la carte afgerond en kan het compleet aan het onderwijs worden aangeboden. Dankzij alle techniek in de presentatie van het Verkade Paviljoen is er een samenwerkingsverband ontstaan met het Technocentrum voor het onderwijs. Een door het centrum ingediend subsidieverzoek voor een techniekproject voor het VMBO werd gehonoreerd. Het concept voor dit project wordt dit planjaar door het museum voorbereid en zal in 2010 operationeel zijn.

Fluxus en projecten Kunst in School

In 2008 was er wederom een groot Fluxusproject waaraan ca. 690 leerlingen hebben deelgenomen. Naar aanleiding van 'Maria Maria', een muziektheaterstuk op locatie over Verkade, ontwikkelde het museum voor het voorjaar van 2008 een educatief programma. Hierbij werden lessen drama, beeldende kunst en muziek op school gegeven. Speciaal ter gelegenheid van dit project is gelijktijdig in het Zaanse Museum aan de deelnemende klassen een erfgoed-educatieproject over dit onderwerp aangeboden. Fluxus verzorgde de logistieke zaken zoals de boekingen met het rooster en de financiële afhandeling.

Tevens werd in 2008 een nieuw *Kunst in School* programma voor 2009 voorbereid. Het onderwerp is de textielkunst in al haar vormen, gekoppeld aan onderdelen van de collectie.

Activiteiten, lezingen en films

In het publieksprogramma voor 2008 zijn activiteiten zoals lezingen, kinder-, familie- en vriendenactiviteiten opgenomen. Die werden ontwikkeld, voorbereid en uitgevoerd door de afdeling Educatie. Daarnaast waren er kleinschalige evenementen zoals de kinderboekenmarkt waarvoor hand- en spandiensten werden verricht.

Nieuwsfoto van het jaar voor Kinderen

In december konden jongeren in het Zaanse Museum hun stem uitbrengen op de beste Nieuwsfoto van het Jaar 2007. Het was de

tweede keer dat het Zaanse Museum meedeed aan deze landelijke verkiezing, die wordt georganiseerd door KidsWeek en Villa Zebra. Op acht locaties door het hele land konden jongeren een keuze maken uit een selectie van 125 foto's, die dat jaar beeldbepalend waren.

Bezoekers van de tentoonstelling kozen met behulp van een stemformulier hun favorieten in vijf categorieën: 'Binnenland', 'Buitenland', 'Sport', 'Entertainment' en 'Opvallend'. De foto's werden tentoongesteld met bijschrift zodat de koppeling met de actualiteit direct duidelijk was.

Tijdens de opening van dit festijn werd de RABO school-museumbus geïntroduceerd. De klas werd opgehaald en na afloop weer thuisgebracht

2

Marketing

2008 stond in het teken van de komst van het Verkade Paviljoen. Alle inspanning was erop gericht om het Verkade Paviljoen samen met het Zaanse Museum op de Zaanse Schans in de markt te zetten.

Marktbewerking

Aan de acties ging heel wat voorbereiding vooraf. In de tweede helft van 2008 is, als voorbereiding van het seizoen 2009, deelgenomen aan beurzen om het Verkade Paviljoen en groepsarrangementen Zaanse Schans-Zaans Museum te promoten. Aan touroperators werden kortingen en gratis parkeren aangeboden bij boekingen van de Zaanse Schans Passen en groepsarrangementen. Ook is speciaal promotiemateriaal over de bouw van het Verkade Paviljoen ontwikkeld om mee te geven aan de ondernemers van de Zaanse Schans, die jaarlijks naar buitenlandse beurzen gaan.

Commerciële dienstverlening

Dit jaar ging de afdeling Reserveringen van start met een boekingsstelsel ter voorbereiding op de vele arrangementen voor het Verkade Paviljoen in 2009. Commerciële activiteiten in het Entreegebied werden onder

de loep genomen en er werden plannen ontwikkeld voor na de verbouwing.

Communicatie

Door de vele nieuwsmomenten rond de speciale tentoonstellingen, activiteiten en het Verkadeproject is er veel free publicity verkregen door het versturen van persberichten. Ook zijn er in het begin van 2008 enkele acties op de website geplaatst, waarop echter weinig tot geen respons is gekomen. Het betrof de actie van 20% korting op entree voor 2 personen tijdens de tentoonstelling van Gerrit Jan de Geus en een bon voor gratis koffie met een Verkade koekje bij bezoek aan de speciale tentoonstelling.

Verkade

Reclamecampagne

In 2008 werd een groot deel van het marketingplan voor het Verkade Paviljoen ontwikkeld en voorbereid. Daarnaast werd er al een aantal publieksgerichte acties uitgevoerd. Zo was de beurs Busidee een eerste start voor de uitgebreide reclamecampagne die in 2009 zijn beslag zal krijgen. Hier werden de eerste beelden vertoond die verder in de campagnes gebruikt zijn. Die beelden spraken zeer tot de verbeelding van de beursbezoekers. Eind 2008 werd bekend gemaakt dat Koningin Beatrix de opening zou gaan verrichten. Freek de Jonge had al toegezegd onze gast te zullen zijn. Door deze beroemdheden is de laatste maand van 2008

hectisch afgesloten en kon in 2009 een grootse reclamecampagne van start gaan.

Campagnebeelden

Voor de posters werden 2 beeldragers gekozen: een jongetje met chocolade rond zijn mond dat zegt 'Papa, dit museum is lekker!' en een oudere vrouw met een waxinelichtje die zegt 'Jan, weet je nog?' Met deze portretten wordt het publiek rechtstreeks aangesproken en wordt er een eigentijdse en positieve uitstraling gegeven die appelleert aan jong en oud. De portretten komen op abri's, website, driehoeksborden, folder, flyers etc.

Media partner

Het Noordhollands Dagblad is onze mediapartner geworden. Dit heeft een aantal voordelen, o.a. het gratis plaatsen van advertenties als stoppers en lezersaanbiedingen. Onze mediapartner kan ook via de GPD bladen zorgen voor meer landelijke free publicity.

Gedurende de bouw van het Verkade Paviljoen werd, net als in 2007, in samenwerking met het Noord-Hollands Dagblad maandelijks inhoudelijke aandacht besteed aan het verhaal van Verkade.

Nieuwsbrieven

Er is ook in 2008 weer een aantal Nieuwsbrieven Verkade verschenen. Die werden gebruikt om de sponsors en subsidiegevers op de hoogte te houden van de voortgang van de bouw en realisatie van de

presentatie in het Verkade Paviljoen. Bovendien is er verder gewerkt aan de productontwikkeling voor de merchandising.

Website

Voor het Verkade Paviljoen is in 2008 een geheel nieuwe website ontwikkeld, die bij de opening online ging. Er werd intensief gewerkt om, naast praktische en inhoudelijke informatie over het paviljoen, op de website alvast een voorproefje van het museum te kunnen geven. De bezoeker 'proefde' de sfeer en werd nieuwsgierig gemaakt.

Drukwerk

Een eerste aanzet werd gegeven voor de nieuwe huisstijl Zaans Museum & Verkade Paviljoen. Flyers, wervingsfolders, kortingskaarten en persmappen gingen in productie om al zoveel mogelijk doelgroepen, zoals de pers, sponsors en andere externe relaties, te kunnen bedienen.

[Toekomst Zaanse Schans](#)

Het Zaans Museum is nauw betrokken bij ontwikkelingen rond de toekomst van de Zaanse Schans. Inhoudelijke expertise op het gebied van collectie en presentatie wordt ingezet om tot een kwalitatief hoogwaardig product te kunnen komen en om de inhoudelijke relatie tussen het aanbod op de Zaanse Schans en in het Zaans Museum te kunnen versterken.

Vriendenactiviteiten

De Vrienden van het Zaanse Museum en de Vrienden van het Verkade Museum zijn dit jaar samengevoegd tot één vriendenclub. Op een speciale Vriendendag is dit heugelijke feit beklonken met de bezichtiging van het Verkade Paviljoen in aanbouw.

Stichting Vrienden van het Zaanse Museum heeft samen met de directie van het Zaanse Museum plannen ontwikkeld om meer vrienden te genereren.

3

Collectie

Onderzoek

In het laatste kwartaal van 2008 kon dankzij een subsidie van de Provincie Noord-Holland in het kader van museumondersteuning, een externe medewerkster voor een half jaar aan de slag gaan als tijdelijk registrator. Zij heeft zich bezig gehouden met de registratie van de collectie in het depot.

Collectie De Geus

Na een onderzoek van jaren verscheen op 20 april 2008 het boek *'Atelier aan de plas. Het kunstenaarsleven van Gerrit Jan de Geus en Duif Aafjes'* Stichting Uitgeverij Noord Holland werkte hiervoor samen met Stichting Duif en Gerrit Jan de Geus en het Zaanse Museum. Het boek is geschreven door Yvonne Koning, die samen met Hester Wandel de research deed. Gelijktijdig werd op de vide van het Zaanse Museum de tentoonstelling over het atelier en het werk van Gerrit Jan de Geus geopend. Na een verlenging is de tentoonstelling te zien geweest tot 30 november 2008.

Herinrichting werken

Het zogenaamde 'fabrieksplein' op de eerste etage van het Zaanse Museum is in 2008 gedeeltelijk heringericht. De Zaanse haven in de twintigste eeuw en de Zaanse

bedrijven kregen hier een plaats. Door onderzoek voor onder andere het boek en de tentoonstelling *"Zaankanters en het water"*, kwamen er nieuwe gegevens naar voren over objecten, die al lang tot de collectie van het Zaanse Museum behoorden. Na de opening van het Verkade Paviljoen zal deze herinrichting worden voltooid.

Verkade

In 2008 is hard gewerkt aan de registratie van de Verkadecollectie en de selectie van de voorwerpen voor de presentatie in het Verkade Paviljoen. Alle objecten die door de Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade zijn ingevoerd in de computer, werden opgenomen in de database Adlib van het Zaanse Museum. Dat was een flinke klus, want het ging om meer dan 17.000 voorwerpen. De bouw van het Verkade Paviljoen naderde zijn einde en de eerste machines, ook onderdeel van de collectie, werden overgebracht naar het nieuwe pand. Met *Bruynzeel storings systems* werd een plan uitgewerkt om de twee depots in het Verkade Paviljoen zo efficiënt mogelijk in te richten met rolkasten.

Schenkeningen

In 2008 is de collectie van het Zaanse Museum wederom verrijkt met een aantal schenkingen van particulieren en bedrijven.

De heer Schelhaas schonk een tegeltableau van beschuitfabriek Hille (ZM 08-1 137), dat hij zelf had gerestaureerd. Het hing in het

voormalige kantoor van Hille en later het kantoor van de heer Schelhaas, die directeur was van O + R inktchemie in Zaandam.

De heer D. Koster uit Oss schonk een verblijf van de LIN (Lakindustrie Nederland), een lakfabriek, die werd geëxploiteerd door verffabrikant Pieter Schoen. (ZM 08-1140)

Mevrouw Kroes van manufacturenwinkel Kroes aan de Oostzijde heeft oude meubelen en garenkastjes uit de winkel geschonken. De winkel die 95 jaar bestond, moest vertrekken in verband met funderingswerkzaamheden. Een aantal voorwerpen wordt in 2009 tentoongesteld in de educatieve tentoonstelling "*Textielatelier*" op de vide van het Zaanse Museum.

Van verschillende particulieren ontving het Zaanse Museum de volgende voorwerpen:

- een slacouvert, gemaakt van walvis balein (ZM 08-1136)
- een kwartetspel van Verkade (ZM 08-1138)
- een Gasmaskergelaatstuk van de Artillerie Inrichtingen (ZM 08-1139)
- een Oud Zaanse kwartet (ZM 08-1141)
- een pakje wasmiddel van het merk Diesel van zeepfabrikant De Adelaar (ZM 08-1142)

Het bestuur van het Honig Breethuis verrijkte de collectie met een aankoop van een borduurlap uit 1770 van Neeltje

Heymesdochter Vis (1755-1826). Neeltje was 15 jaar oud toen zij de lap vervaardigde. Behalve naam en jaartal bevat de borduurlap motieven, zoals een boom met een hart, vogels, bloempotten, hondjes, de Nederlandse Maagd met scepter en vrijheidshoed in de Hollandse tuin, met aan weerszijden de kat. De lap zit nog in zijn oorspronkelijke lijst.

Afgestoten

De volgende objecten zijn afgestoten:

De heer van Lingen heeft het archief van architectenbureau Eilmann, dat een aantal jaar in het Zaanse Museum was ondergebracht, overgedragen aan het Gemeentearchief Zaanstad en enkele andere Nederlandse archieven.

In 1998 kreeg het Zaanse Museum een deel van de collectie van de Oudheidkamer Assendelft in langdurig bruikleen. Een mevrouw die enkele objecten aan de oudheidkamer had uitgeleend, heeft deze aan het Zaanse Museum teruggevraagd en gekregen.

Wegens de verhuizing van uitgeverij Mercurius kreeg het Zaanse Museum een grote houtskooltekening op spaanplaat door Frans Mars geschonken. Deze is overgedragen aan het gemeentearchief Zaanstad.

In de collectie van de Zaanse Schans bevond zich een TBC-huisje, dat afkomstig was van

de Lagedijk te Zandijk. Wegens de staat van het voorwerp is besloten het niet langer in de collectie te houden, maar het te restaureren en te gebruiken op de Zaanse Schans. Het wordt nu gebruikt ten behoeve van bezoekers van de Zaanse Schans als opslag voor Oudhollands speelgoed.

Het kerkschip van de Hervormde kerk in Koog aan de Zaan, dat wegens restauratie van de kerk enkele jaren in het depot van het Zaans Museum was opgeslagen, is teruggegaan naar zijn oorspronkelijke plek.

Lezingen en publicaties

Voor het programma "*Op zoek naar gisteren*" van RTVNH, gemaakt door Ruud Spruit, oud-directeur van het Westfries Museum, vertelden Fokelien Renckens-Stenneberg en Hester Wandel in de aflevering over venten over de collectie van het Zaans Museum. De uitzending vond plaats op 12 februari 2008. Alle uitzendingen zijn op DVD gezet.

Op 18 mei en 21 september 2008 gaven Yvonne Koning en Hester Wandel lezingen over het leven en werk van Gerrit Jan de Geus, in het kader van de tentoonstelling "*Atelier aan de plas. Het kunstenaarsleven van Gerrit Jan en Duif de Geus-Aafjes*".

Behoud en Beheer

Restauraties

Gemeentecollectie Beeldende Kunst

In het kader van de gemeentelijke subsidie voor het beheer en behoud van de gemeentecollectie Beeldende Kunst kon er ook in 2008 een aantal werken worden geconserveerd en indien nodig gerestaureerd. Dit jaar zijn de werken van Gerrit Jan de Geus behandeld met het oog op de tentoonstelling in het Zaans Museum. Ook een werk van Jaap Kaal is door schilderijenrestauratoren Boeijink en Boekel uit Haarlem behandeld, omdat het voor een tentoonstelling werd uitgeleend aan het Molenmuseum. Door mevrouw Loes Woudt-Mes werd, speciaal voor de tentoonstelling, een nieuwe lijst betaald. De oude lijst had waterschade.

Restauratie na schade

De lijst van het tegeltableau "*De Zaanlander*" raakte licht beschadigd door een jas of tas van een bezoeker. De lijst is hersteld door Pol Bruys, meubelrestaurator uit Haarlem.

De suiker, die door een bezoeker op een schilderij van Anthonie van Waldorp was gespuugd, is zonder verdere schade aan te richten verwijderd van het doek.

Beide restauraties werden vergoed door de verzekering.

Restauratie in het Honig Breethuis

Klokkenmaker Henk Houkes uit Schagen heeft het staande horloge uit de Zaankamer

van het Honig Breethuis gerestaureerd. De vrijwilligers van het huis zijn in zijn atelier gaan kijken om de vorderingen te volgen.

Bruiklenen

Het Zaanse Museum werkte door het geven van bruiklenen mee aan tentoonstellingen in diverse musea en instellingen in Nederland:

Het Molenmuseum, Koog aan de Zaan
Tentoonstelling "*Jaap Kaal. Een schilder in dialoog met de traditie*" (30 augustus tot en met 30 september 2008)

- Schilderij Jaap Kaal, Boerderij (ZOV-07049)

Edams Museum, Edam
Tentoonstelling "*Volkskunst in Waterland*" (21 maart tot 26 oktober 2008)

- Merklap (ZOV-03139). Op deze merklap uit 1688 staat de kerk in Edam afgebeeld

Kwaliteitszorg

In 2008 is de afdeling collectie van het Zaanse Museum zich nog meer gaan bezighouden met kwaliteitszorg. Daaronder wordt verstaan de zorg voor het gebouw, de collectie en de bezoekers. Kwaliteitszorg richt zich op het beheer en behoud van de collectie, maar vooral ook de veiligheid.

Klimaat

In 2008 is het Zaanse Museum voor het meten van het klimaat en de luchtvochtigheid grotendeels overgegaan op dataloggers.

Voorheen gebeurde dit door middel van thermohygrografen. De nieuwe methode geeft veel exactere meetgegevens die door de computer worden uitgelezen, waardoor er sneller kan worden ingegrepen als de metingen te veel schommelen. Zo kan een constante temperatuur en luchtvochtigheid beter worden gewaarborgd.

Veiligheid

Tot eind 2009 heeft de Mondriaan Stichting geld beschikbaar gesteld voor de verbetering van de kwaliteit van de veiligheidszorg van collectiebeherende niet-rijksinstellingen. De veiligheidszorg betreft zowel de collectie, de mensen (personeel en publiek), als het gebouw. Met deze ondersteuning wil de Mondriaan Stichting het opstellen van integrale veiligheidsplannen in deze instellingen bevorderen en de ontwikkeling van regionale veiligheidsnetwerken voor erfgoedinstellingen stimuleren.

Conservator Hester Wandel neemt sinds juni 2008 deel aan een regionaal netwerk veiligheidszorg, dat wordt georganiseerd door Cultureel Erfgoed Noord Holland. Musea en archieven uit Zaanstreek en Waterland maken deel uit van dit netwerk. Een van de bijeenkomsten vond plaats in het Zaanse Museum.

Tevens stelde de Mondriaan Stichting een subsidie ter beschikking om een risicoanalyse en – evaluatie te maken van het Zaanse Museum en het Verkade Paviljoen, het Honig Breethuis, het Noorderhuis, het Czaar

Peterhuisje en het depot in de Tuinstraat te Zaandijk. Deze analyse werd gemaakt in samenwerking met Broshuis Consultancy uit Lelystad en zal resulteren in een integraal plan veiligheidszorg, dat wordt opgesteld door de afdeling Collectie.

Vandalisme

Helaas kreeg het Zaanse Museum in augustus 2008 te maken met vandalisme. Op de zijgevel van het museum werd met spuitbussen een grote graffiti-tekening aangebracht. Deze kon gelukkig worden verwijderd. Tevens werd een groot deel van de koperen bliksemafleiding op het museum gestolen door koperdieven. Deze is snel vervangen.

Honig Breethuis

Collectie

Kolomkachel

In de Zaankamer van het Honig Breethuis is een antieke kolomkachel geplaatst, een schenking van de heer F. Berkhout, oud museumconsulent en conservator van het Museum Kennemerland. De kachel dateert uit ca. 1830 – 1840 en heeft een hoogte van 124 cm. De hoge ronde nis in de Zaankamer, die erg zeldzaam is boven het Y, dateert uit dezelfde periode als de kachel en werd speciaal voor dit soort kolomkachels gemaakt.

De firma Van Lierop heeft een aantal houten voorwerpen in het Honig Breethuis behandeld tegen houtworm. De houtworm zat in onbeschilderde delen van een aantal meubelstukken.

4

Czaar Peterhuisje

Educatie en activiteiten

Het Czaar Peterhuisje blijft een bijzondere locatie voor alle niveaus van het onderwijs.

Het educatieve programma van het project *Erfgoed à la carte* vindt veel aftrek bij het onderwijs. In totaal hebben 11 groepen en totaal 286 leerlingen het programma 'Scheepsjongen Czaar Peter' gevolgd.

Daarnaast is er weer een jaarlijks bezoek aan het huisje opgenomen in het programma '*Rondje Cultuur*', voor de eerste klassen van het VMBO.

Veel zorg is besteed aan de presentatie van de beheerderwoning. De fototentoonstelling van het interieur van het oude huisje wordt getoond in een van de ruimten.

Al een aantal jaren is het Czaar Peterhuisje een hole tijdens het golf-evenement Saengolf. Ook dit jaar deden de golfers de locatie weer aan.

Het Czaar Peterhuisje is ook een bijzondere trouwlocatie. Dit jaar waren er 11 trouwerijen, zelfs een keer twee op één dag.

In 2008 hebben 6964 bezoekers het Czaar peterhuisje bezocht.

5

Tentoonstellingen

Vide-expositie

14 oktober 2007 - 6 januari 2008

Jaap Stellaart (1920-1992).

Een blinde ziener in een oceaan van licht.

Gastconservator Jan de Bruin, directeur van het Kunstcentrum Zaanstad, stelde ter gelegenheid van zijn afscheid een tentoonstelling over het werk van de kunstenaar Jaap Stellaart en prachtige publicatie daarover samen. Simultaan waren er exposities in het Kunstcentrum en het Regt Huys in Westzaan. De opening werd verricht door Hedy d' Ancona.

19 januari - 24 maart 2008

Het varen over de Zaan.

In 1876 werd het Noordzeekanaal geopend. Dit feit en de belangrijkste daaropvolgende aanleg van een zijkanaal en de nieuw gegraven Voorzaan gaven de Zaanstreek een enorme kans zich te ontwikkelen als modern industriegebied. 'Varen over de Zaan' was een boeiende tentoonstelling over scheepsbouw, scheeps- en pleziervaart in de Zaanstreek. De tentoonstelling liep via een maritieme route door het Zaanse Museum. De collectie heeft een schat aan maritieme

objecten: scheepsmodellen, afbeeldingen van de Zaan met al haar bedrijvigheid en zelfs een aantal echte schuitjes.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling is bij Uitgeverij Noord-Holland een boek verschenen met de titel 'Zaankanters en het water'. Het is verkrijgbaar in de museumwinkel.

20 april – 30 november 2008

Atelier aan de Plas.

Het kunstenaarsleven van Gerrit Jan de Geus en Duif Aafjes. (Zie ook 1. Presentatie en 3. Collectie)

Galerij

8 november 2007 - 24 maart 2008

Fototentoonstelling. 'Zaankanters te water'.

Een foto-expositie van materiaal uit de archieven van de Zaanse zwem- en poloclubs. (Zie ook 1. Presentatie)

15 december 2007 - 13 januari 2008

Verkiezing Nieuwsfoto van het Jaar 2008'.

In samenwerking met Villa Zebra, Rotterdam en KidsWeek.

Kinderen konden hun keuze maken uit 125 nieuwsfoto's. (Zie ook 1. Educatie).

Activiteiten

Winterprogramma

1 januari - 1 april 2008

27 februari 2008

Kinderatelier.

Workshop sieraden maken.

27 april 2008

Kinderatelier.

Workshop ontdekkingsstocht over de Zaanse Schans.

Zomerprogramma

1 april – 1 oktober 2008

5/6 april 2008

Museumweekend 'Kunst van de waarheid'.

Gratis entree en rondleiding.

4 mei 2008

Rondleiding over de Zaanse Schans.

Wandeling langs de historische panden.

4 mei 2008

KinderAtelier

Workshop 'Kleding maken voor Jo & To Houtworm'.

18 mei 2008

Rondleiding en lezing

bij de tentoonstelling 'Atelier aan de plas'.
Door Yvonne Koning en Hester Wandel.

31 mei 2008

Kinderboekenmarkt op de Zaanse Schans.

Kinderactiviteiten in en rondom het Jisperhuisje.

2 juli 2008

KinderAtelier.

Workshop 'Maak je eigen poppenhuis'.

6 juli 2008

Rondleiding Schanszichtpad.

Wandeling door de Kalverpolder.

9 juli 2008

KinderAtelier.

Workshop 'Kleding maken voor Jo & To Houtworm'.

3 augustus 2008

Rondleiding Schanszichtpad.

Kalverpolder; fauna en flora tour.

16 augustus 2008

Folkloredag kinderactiviteit.

Kinderspelen op de Zaanse Schans rondom het Jisperhuisje.

13 september 2008

Open Monumentendag.

Zaans Museum en Czaar Peterhuisje.

Gratis entree en rondleiding

Thema 'Sporen'.

21 september 2008

Rondleiding en lezing

bij de tentoonstelling 'Atelier aan de plas'.
Door Yvonne Koning en Hester Wandel.

Winterprogramma

1 oktober - 31 december 2008

5 oktober 2008

Rondleiding Schanszichtpad.

Herfst in de Kalverpolder.

12 oktober 2008

Lezing 'De dochter en de meisjes van

Verkade'.

Door Rita Hooijschuur.

19 oktober 2008

KinderAtelier.

Workshop 'Maak je eigen poppenhuis'.

26 oktober 2008

Kinderatelier.

Workshop 'Kleding maken voor Jo & To
Houtworm'.

29 november 2008

Sinterklaas.

Evenement op de Zaanse Schans en in het
Zaans Museum.

7 december 2008

Rondleiding Schanszichtpad.

Donkere dagen in de Kalverpolder.

26 december 2008

Poppentheater Stromboli.

Kerst met Jan Klaassen.

Bezoekersaantallen Thematentoonstellingen

1.	De Dubbele Bodem <i>12 september 1998 – 14 februari 1999</i>	10.432
2.	De Rode Zaan <i>3 november 1999 – 2 maart 2000</i>	5.406
3.	Verpakt en Versierd. Een eeuw Nederlandse verpakkingen <i>1 november 2000 – 18 maart 2001</i>	10.283
4.	Hout, Hout en nog eens Hout <i>29 maart 2002 – 1 september 2002</i>	10.988
5.	Geduldig Papier <i>18 april 2003 – 31 augustus 2003</i>	8.903
6.	De Fabriek <i>7 april – 29 augustus 2004</i>	9.117
7.	Wonen Typisch Hollands <i>1 oktober 2005- 1 april 2006</i>	11.829
8.	Werken Verkade Work in Progress <i>1 april 2007 - 1 oktober 2007</i>	15.258
9.	Water & Wind tentoonstellingen <i>19 januari 2008 – 30 november 2008</i>	20.363

Bestuur

Zaans Museum

De Stichting Zaans Museum heeft ten doel als centraal cultureel-historisch museum werkzaam te zijn op het gebied van behoud, bekendmaking en documentatie van het Zaanse cultureel erfgoed in de ruimste zin van het woord.

2008

Mevrouw F.J. Renckens-Stenneberg

directeur Zaans Museum

De heer mr. P.W. Middelhoven

voorzitter

de heer R. Woudt

penningmeester

De heer G.K. Brouwer MBA

algemeen bestuurslid

De heer mr. H. Pielkenrood

algemeen bestuurslid

Mevrouw G. Bakker-Prins

notuliste

Subsidiegevers, fondsen en sponsors

Thema 2008 Water & Wind

Dit project werd financieel mogelijk gemaakt

door:

Provincie Noord-Holland

Financiën

In 2008 stond de realisatie van het Verkade Paviljoen centraal. Vele fondsen en subsidiegevers, sponsors, particulieren en Zaanse bedrijven hebben hiervoor een financiële bijdrage geleverd.

Daarnaast is er een aantal jaren een subsidie van de provincie Noord-Holland gereserveerd voor het maken van een jaarlijkse thematentoonstelling. Dit bedrag wordt, in het kader van het 'groeimodel', als startsubsidie gebruikt voor onderzoek naar de collectie en het verzamelen van objecten voor de tentoonstelling. Dit jaar hebben we het geld gebruikt voor het onderzoek naar maritieme aspecten van de collectie.

Financiële bijdrage Museum algemeen

Partner Rabobank

Door het partnership met Rabobank Zaanstreek ontvangt het Zaanse Museum vijf jaar lang 5.000 euro. Ook neemt de bank de kosten op zich van een schoolbus bij de jaarlijkse 'Kunst in School' projecten in samenwerking met Fluxus.

Provincie Noord-Holland
Museumondersteuning

Mondriaan Stichting
Veiligheidszorg

Bezoekersaantallen

Zaans Museum

	2004	2005	2006	2007	2008
Volbetalend	4.404	4.807	5.446	5.331	4480
Korting	5.581	3.307	4.920	6.615	5644
Scholen	2.865	4.759	7.900*	4.134*	2655*
Museumkaart	2.044	2.101	3.089	4.063	3530
Gratis	5.827	5.142	8.290**	7.048**	5674**
<i>Totaal</i>	<i>20.721</i>	<i>20.116</i>	<i>29.645</i>	<i>27.191</i>	<i>21.983</i>

* waarvan vrij entree, gesubsidieerd door Gemeente Zaanstad 1.903 655 1702

** waarvan vrij entree, gesubsidieerd door Gemeente Zaanstad 3.395 3.223 2947

Bezoekersaantallen per doelgroep

	2004	2005	2006	2007	2008
Individuele bezoekers					
Volwassenen	11.740	10.536	12.859	11.432	9.319
Kinderen	1.837	2.441	3.858	3.664	3.511
Scholen					
Basisscholen	1.806	3.426	7.012	3.187	2.026
Voortgezet onderwijs	1.059	1.333	888	947	629
Groepsbezoek					
Groepen	3.441	2.380	5.028	7.961	6.498
<i>Totaal</i>	<i>20.721</i>	<i>20.116</i>	<i>29.645</i>	<i>27.191</i>	<i>21.983</i>

Schoolbezoek Zaans Museum

	2004	2005	2006	2007	2008
Schoolproject Fluxus	n.v.t.	2.892	5.704	3.097	690
Basisonderwijs	1.806	534	1.308	90	1.336
Voortgezet onderwijs	1.059	1.333	888	947	629
<i>Totaal</i>	<i>2.865</i>	<i>4.759</i>	<i>7.900</i>	<i>4.134</i>	<i>2.655</i>

Herkomst groepen onderwijs

	2004	2005	2006	2007	2008
Zaanstreek	2.328	4.503	7.530	3.566	2.655
Provincie Noord-Holland	537	256	370	408	0
Provincie Gelderland				160	0
<i>Totaal</i>	<i>2.865</i>	<i>4.759</i>	<i>7.900</i>	<i>4.134</i>	<i>2.655</i>

Czaar Peter Huisje

	2004	2005	2006	2007	2008
Volbetalend	2.586	2.433	2.975	2.877	2.807
Korting	1.480	1.667	1.920	2.240	2.335
Museumkaart	589	549	891	1.005	841
Gratis	748	1.125	1.235	989	981
<i>Totaal</i>	<i>5.403</i>	<i>5.774</i>	<i>7.021</i>	<i>7.111</i>	<i>6.964</i>